

SORA-työryhmä
Ylijohtaja Sakari Karjalainen
Opetusministeriö

SORA-TYÖRYHMÄN LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI – TEHY RY:N LAUSUNTO

Toisella lausuntokierroksella olevassa esitysluonnoksessa on täsmennyksiä, jotka vähentävät tulkinnanvaraisuuksia ja edesauttavat näin lakitasolle vietyinä esitettyjen asioiden yhdenmukaisuutta ja tavoitteiden toteutumista käytännön tason toiminnassa. Luonnokseen tehdyt täsmennykset ovat pääosin Tehy ry:n ja sen yhteistyöjäsenjärjestöjen jo aiemmin esittämien näkemysten mukaisia.

Yleisellä tasolla voikin todeta esitettyjen säädösmuutosten vastaavan Tehy ry:n ja sen yhteistyöjäsenjärjestöjen näkemyksiä taata sosiaali- ja terveysalan ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille nykyistä paremmat mahdollisuudet ja riittävät keinot toimia tilanteissa, joissa opiskelijan toiminta osoittaa ilmeistä soveltumattomuutta alalle ja vaarantaa potilas- ja asiakasturvallisuutta ja/tai asettaa kyseenalaiseksi oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön.

Esitysluonnoksen soveltamisalaa on täsmennetty opetusalatasolle, joka vaikuttaa riittävältä. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-koulutuslalla potilas- ja asiakasturvallisuuden kannalta riskialtteinmat tutkinnot ja niiden perusteella jatkossa suoritettavat työtehtävät sijoittuvat sosiaali- ja terveysalan opintoalalle. Opiskelu ympäristön turvallisuuden takaamiseksi olisi soveltumattomuuden ratkaisumahdollisuudet laajennettava kaikille aloille ja se ei ole ollut tässä vaiheessa tehtyjen esitysten tavoitteena.

Esityksessä on viitattu opiskelijavalintojen merkitykseen, jotta virheelliset valintapäätökset voitaisiin minimoida. Kaikkien osapuolten kannalta on ilman muuta edullisinta ja oikeudenmukaisinta puuttua jo ennen opiskelijavalintapäätöstä ilmenevään alalle soveltumattomuuteen. Esityksessä on todettu, että nykyisen lainsäädännön puitteissa on opetusministeriön toimilla jo nyt mahdollista kehittää soveltuvuusarviointia ammatillisen koulutuksen osalta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta työryhmä ei ole katsonut aiheelliseksi puuttua opiskelijavalintoihin liittyvään autonomiaan.

On kuitenkin huomattava, että nykytilanteessa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira käyttää laillistamispäätösten tekemiseen koulutuksen

järjestäjien myöntämiä tutkintotodistuksia. Ammattikorkeakoulujen pitkälle viedyn autonomian vuoksi tutkintotodistus ei takaa laillistettujen ammattihenkilöiden osalta työelämään siirtymisen vaiheessa osaamisen tasoa valtakunnallisten, täsmällisten ja yhdenmukaisten kriteerien puuttuessa. Yhtä lailla II asteen koulutuksen järjestäjät tekevät opiskelijavalinnat valtakunnallisesti katsottuna hyvin kirjavin käytännöin.

- Tehy pitää ehdottoman tärkeänä, suorastaan välttämättömänä, että opiskelijavalintaa ja siihen sisältyvää soveltuvuusarviota kehitetään siten, että kaikille koulutuksen tasoille sosiaali- ja terveysalan ammatteihin johtavan ja valmistavan koulutuksen osalta määritellään yhdenmukaiset, koulutuksen järjestäjiä velvoittavat, valtakunnallisesti yhdenmukaiset opiskelijavalintakriteerit ja soveltuvuuden arvioinnin menetelmät. Näitä tulee käyttää riippumatta siitä, millä rahoituksella koulutusta järjestetään.

Opiskelijaksi hakeutumisvaiheeseen liitetty velvoite pyydettäessä kertoa aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä on koko esitysluonnoksen tavoitteiden suuntainen ja siten perusteltu.

Opintojen aikana ilmenevään alalle soveltumattomuuteen puutumisen keinoja on esitysluonnoksessa täsmennetty ja tehdyissä muutoksissa on otettu huomioon opiskelijan oikeusturvaan liittyvät seikat vielä ensimmäistä versiota paremmin. Ennaltaehkäisevään toimintaan, opintojen ohjaukseen ja henkilölle soveltuvan alan opintojen järjestämiseen on kiinnitetty hyvin huomiota. Terveystilan arviointia, päihdetestausta sekä niihin liittyvää tietosuojaa ja tiedonvaihtoa koskevia lakiesitystekstejä on pyritty täsmentämään.

- Tehy ry esittää, että tekstikohdat, joissa viitataan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään terveydentilan arviointiin, päihdetestaukseen ja kirjalliseen johtopäätökseen tarkistetaan siten, että tekstissä on täsmällinen ilmaus "terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö".
- Edelleen on tärkeää, että soveltuvuuden arvion ja kirjallisen johtopäätöksen tekemä terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö on perehtynyt tutkintoon ja sen tuottamaan kelpoisuuteen, johon soveltuvuuden arviointia kulloinkin tehdään. Tämä täsmällisempi määrittely on mahdollista tehdä esitetyissä laaja-alaisissa toimintaelimissä, mutta velvoite tähän tulee kirjata selvästi näkyviin.

Työryhmä on esityksessään päätenyt esittämään opiskeluoikeuden mahdollisen palauttamisen määräaikaan yhdeksi vuodeksi ja perustelee esitystään mm. opiskelijan kannustamiseen liittyvillä seikoilla. Opiskeluoikeuden peruuttamista ei ole tarkoitusta käyttää "kevyin" perustein. On siis syytä epäillä, että yhden vuoden kuluessa esitysluonnoksessa mainitut "esim. päihde- ja mielenterveysongelmat" saataisiin hallintaan riittävällä tasolla. Terveystilan arviointia ammattihenkilöiden osalta, ammatinharjoittamisen edellytyksiä arvioitaessa, tarvittavia ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamiseen ja niiden palauttamiseen

tai suojatun ammattinimikkeen käyttöön liittyviä päätöksiä tehtäessä valvontalautakunta esim. edellyttää riittävän pitkää päihteetöntä aikaa, joka on useita vuosia.

- Tehy ry esittää, että opiskeluoikeuden palauttamista voi hakea aikaisintaan kahden vuoden kuluttua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä, mikäli peruuttamispäätökseen johtaneet syyt ovat poistuneet eli työryhmän alkuperäinen esitys otetaan käyttöön.

Työryhmä on päättänyt poistamaan esityksistä opiskeluoikeuden poistamiseen liittyvän kohdan. Jo aiemmin on todettu, että tämänkaltaiset tilanteet ovat harvinaisia ja ne usein liittyvät vakaviin rikoksiin.

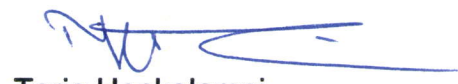
- Tehy esittää, että tilanteissa, joissa on osoitettavissa opiskelijan syyllistyminen vakaviin rikoksiin ja/tai näyttää ilmeiseltä, että opiskelijalle ei tule olemaan mahdollista ammatinharjoittaminen sosiaali- ja terveysalan tehtävissä, annetaan koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus poistaa opiskeluoikeus kokonaan. Ei ole kenenkään etu mahdollistaa tutkinnon suorittamista alalle, jolla ammatinharjoittaminen ei kuitenkaan olisi mahdollista.

Työryhmä esittää, että opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa päätökset tehtäisiin erikseen asetettavissa toimielimissä. Menettelystä säättäminen on välttämätöntä ja toimielimen kokoonpanosta ja määräajoista on yhtä lailla syytä säätää lakitasolla. On perusteltua, että toimielimien toimintaan sovelletaan hallintolakia niiltä osin kuin työryhmä on esittänyt. Päätösten yhtenäisyydestä toimielimissä on huolehdittava tasavertaisuuden ja yhdenmukaisen kohtelun takaamiseksi. Lakiesitysten mukaista toimintaa alueellisella tasolla harjoittaviin laaja-alaisiin toimielimiin tarvitaan vahvaa asiantuntemusta ja näiden toimintaa tulee systemaattisesti seurata ja ohjata.

Yhteenvedona Tehy ry. toteaa, että työryhmän esitykset antavat pääosin riittävän toimivallan, menetelmät ja keinot soveltumattomuuden ratkaisemiseen tilanteissa, joissa se on potilas-, asiakas- opiskelijaturvallisuuden vuoksi tarpeen, mikäli edellä esitetyt muutokset otetaan huomioon lakiesitysluonnoksen viimeistelyssä. Opiskelijoiden oikeusturva vaikuttaa esityksissä riittävällä tasolla huomioon otetulta suhteessa edellä mainittuun.

Tehy ry


Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja


Tarja Honkalampi
Kehittämisyksikön johtaja



27.4.2010

4(4)

Lisätietoja:
Soila Nordström
Asiamies, koulutuspolitiikka
soila.nordstrom@tehy.fi
Puh. (09) 5422 7169
GSM 040 505 8300